СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 205. — Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 5. вересня, 1922.

VOL. XXX. — No. 205. — Jersey City, N. J., Tuesday, September 5, 1922. — THREE CENTS

УРЯД ПРОБУЄ ЗЛОМИТИ СУДОМ СТРАЙК ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ

ШІКАГО, Илинойс, 1. вересня. — Федеральний уряд виступив нині виразно проти страйку зелізничих робітників. Генеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті зявився особисто перед федеральним суддею Вилкерсоном і, представивши в чорнім світлі поступоване страйкуючих зелізничих робітників, виеднав від нього далеко йдучу тимчасову судову заборону проти страйкарів, юнійних робітників та юнійних урядників.

ДАЛЕКО ЙДУЧІ ЗАБОРОНИ СУДУ

Судовий заказ обнимає цілий ряд вчинків.

Він забороняє передусім страйкуючим робітникам зелізничих варстатів: пикетувати зелізничі шапи; намовляти устно або письменно, при помочи листів або летючок, при помочи телеграфу або телефону, почерез газети або через промови на зборах, — словом, яким небудь способом намовляти когонебудь покидати службу при зелізниці і не поступати на неї; робити якінебудь перешкоди в русі зелізниць; не давати направляти, оглядати або обсаджувати льокомотиви або вози зелізниць; змовлятися не допускати до перевозу людий, річий або почти; не давати робітникам йти на роботу або з роботи в зелізничих варстатах; похожати коло виходів або входів для працюючих зелізничих робітників; вступати на тори або инчі части зелізничої власности; нападати або робити якунебудь шкоду працюючим зелізничим робітникам; перешкаджати в роботі поїздової служби.

Кромі сього запрет заказує юнійним урядникам намавляти робітників до страйку, видавати в тім напрямі якінебудь прикази або припоручення; та вживанне фондів юній на попиранне страйку або якоїнебудь діяльносци, звязаної зі страйком.

Остаточне переслуханне в справі управнення сеї тимчасової заборони має відбутися дня 11. вересня.

ҐОМПЕРС КРИТИКУЄ ОСТРО СУДОВИЙ ЗАКАЗ

ВАШІНҐТОН, 1. вересня. — Самуель Ґомперс, голова Американської Федерації Праці, видав про судовий заказ проти страйкуючих робітників зелізничих варстатів отверту заяву, в котрій остро критикує становище суду та уряду в справі сього страйку.

Він називає судовий заказ разячим нарушенней конституційних прав американських робітників. Зелізничі страйкарі не допустилися ніякого злочину. Вони зробили лишень те, до чого вони мали повне право після американських законів: покинули роботу, коли умови праці стали невиносимі. Ніякої змови на беззаконні вчинки в них не було.

Він запевняє, що страйкуючі робітники не позволять позбавляти себе своїх горожанських прав та що судова заборона не буде мати ніякого наслідку, як не мали його яких 200 подібних судових заборон.

РОБІТНИЧІ ПРОВІДНИКИ КАЖУТЬ, ЩО СТРАЙКАРІ НЕ ПОСЛУХАЮТЬ ЗАБОРОНИ

Всі робітничі провідники, які лишень були в Шікаґо в час видання судового заказу, заявили одноголосно, що на їх думку судовий заказ нічого не поможе, бо страйкуючі робітники лишуться на страйку та до роботи не вернуть.

ЧЛЕНИ КАБІНЕТУ КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ НЕ ЗНАЛИ ПРО КРОК СУДУ

ВАШІНҐТОН, 1. вересня. — Більшість членів кабінету президента Гардинга заявляє, що вони не знали нічого про старання міністра судівництва роздобути проти страйкуючих зелізничників таку далеко йдучу судову заборону, яка була видана федеральним суддею в Шікаґо.

Заява з Білого Дому не згадує нічого про заборону, хоч з неї виходилоби, що про сю заборону в Білім Домі знали наперед. Президент Гардинг заповідає, що він буде робити ще инчі кроки в цїли покінчення зелізничого страйку.

ЗЕЛІЗНИЦЯ ЗМЕНЧУЄ РУХ ПОЇЗДІВ

СИНСИНАТІ, Огайо, 1. вересня. — Зелізниця Болтимор енд Огайо була примушена відкликати заповіджених в своїх розкладах їзди 23 особові поїзди, щоби всю службу заняти перевозом вугля.

СПОДІЮТЬСЯ СКОРОГО ПОКІНЧЕННЯ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 1. вересня. — Властителі копалень твердого вугля мають відбути завтра конференцію та постановити на ній, чи вони дістали „публичну повновласть" признавати страйкуючим робітникам старі умови праці до 1. цвітня 1924 року.

Сподіються, що властителі закличуть пізнійше також представників майнерської юнії. На тих конференціях буде рішено, до якого часу майнерська юнія підпише контракт. В сій справі виринуло тепер знов цілий ряд нових проектів.

КАЖУТЬ, ЩО ГАРДИНҐ УЖЕ ПРИГОТОВЛЯЄ ВЕТО ПРОТИ БОНУСА

ВАШІНҐТОН, 1. вересня. — Члени конґресу, що недавно ухвалили дати бувшим ветеранам відшкодованне, яке малоби коштувати Америку яких 4 міліярди долярів, дістали з Білого Дому упевнення, що президент Гардинґ уже приготовив вето проти сього закона та незадовго його оголосить.

СПОДІЮТЬСЯ ПОКІНЧЕННЯ КРАВЕЦЬКИХ СТРАЙКІВ

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Одня велика торговельна спілка, торгуюча гуртово одіжжю, підписала угоду з товариством фабрикантів одежі, що фірма буде віддавати контракти на виріб одежі лишень таким фабрикам, котрі вживають юнійних робітників.

Се перший факт в історії американського промислу, щоби такий контракт робив купець.

ВИКОНУЮТЬ МЕЖИНАРОДНІ ЗОБОВЯЗАННЯ ДО ТОЧКИ

ВАШІНҐТОН, 1. вересня. — Виконуючи свої зобовязання супроти аліянтів американський уряд затопив на повнім морю німецьку підводну лодку У-111. Коли кілька місяців тому уряд вивозив її на повне море, вона потонула по дорозі; уряд приказав її видобути з води і затопити на повнім морю, як до сього він зобовязався.

ВИБУХ ВЕЛИКОГО МАҐАЗИНУ ЗБРОЇ В КИТАЮ.

ПЕКІН, 31. серпня. — Коло міста Ву Чанг вибух найбільший китайський маґазин оружжа.

Вибух спричинили робітники, котрі хотіли в той спосіб примусити військового ґубернатора одної китайської провінції до резиґнації. Ґубернатор вислав проти робітників вояків, котрі вбили кількох робітників.

ЗРІСТ ФАРМЕРСЬКОЇ КООПЕРАТИВИ

Кооперативне товариство товариство фармерів „Де Дейрімен Ліґ Ковоператів Асосіейшен", що має осідок в Ню Йорку, закупило собі велику фабрику для пастеризовання молока, сими днями почне розвозити своє молоко по нюйорських склепах. Товариство по нюйорських склепах. Товариство поклало собі за ціль звести до купи продуцентів молока та споживачів молока і викинути всіх посередників, що молока не виробляють ні його не споживають, а лише розпасаються на його торговлі.

ПЕРЕҐОВОРЮЮТЬ.

З москви доносять, що на днях виїде за кордон совітский комісар освіти Луначарський для переґоворів з російськими еміґрантами, які хотять вже вертати до совітської Росії.

ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ

Подібно як майже всюди в краю, „Сільський Господар" припинив цілковито свою роботу — і то так у філії, як і в кружках, хоч дещо таки можна було зробити. Орґанізація кооперативів і відновлювання давних йде дуже пиняво. З 24 передвоєнних кооперативів відновилася тільки половина, з яких більшість ледви тільки дихає. Під оглядом економічної роботи Тернопільщина стоїть на останньому місці в краю. На днях відбулося засідання Повітового Комітету орґанізації кооперативів. Рішено скликати на день 13. серпня (в неділю) на 3 год. по полудни до салі „Міщанського Брацтва" ширшу нараду з представників всіх сіл, читалень, кооперативів і людей, що інтересуються господарською відбудовою і орґанізацією. На деннім порядку реферат д-ра Степана Барана про економічну орґанізацію на місці і в повіті.

КОМУНІСТИ ПОДІЛИЛИСЬ.

В російській комун. партії зарисувався глубокий розлам в звязи з конференцією в Ґазі. На чолі лівого крила стоїть Троцький, якого підтримує екзекутивний комітет III. інтернаціоналу. Праве крило з Риковим, Цюрупою, Ланім, Каменевом і Рязановом обстоює необхідність співпраці зі соціялістичними партіями. Це крило й виступає проти засуду соціял-революціонерві.

ПОВСТАННЯ В ПСКОВСЬКІЙ ҐУБЕРНІЇ.

„Ізвестія" доносять, що в Псковській ґубернії вибухло протисовітське повстання. Міста Псков, Ґдов і Борхов находяться у военному стані. Від половини липня відбуваються сутички червоних військ із повстанцями. Недалеко Пскова совітський уряд концентрує війська для здавлення повстання. Невдоволення серед населення скріплюють голод, неврожаї і високі податки.

СОВІТСЬКА ХВАЛЬБА.

Заступник комісаря рільництва Осінський в розмові з представником Рости заявив що сегорічне жниво в Росії принесе 300 міліонів пудів збіжа, себто ¾ передвоенної скількости. Росія зможе частину збіжа вислати за границю.

ВОЗДУШНІ ПАСАЖИРІ ПРИСЛУХУЮТЬСЯ КОНЦЕРТОВИ.

Як доносять з Парижа одна торговельна спілка що удержує пасажирські літаки межи містами Парижом у Франції та Женевою у Швайцарії, завела у себе небувалу новину: музику для воздушних пасажирів.

Перший раз пробовано сю новину на лінії межи Парижом та Лондоном, але проби невдалися. Незражена сим парисько-женевська лінія пробувала ще раз і сим разом проби мали повестися як найкраще. Пасажири приправили собі до уха слухавки і прислухувалися музиці, яку їм висилала музична стація в Лозані. Коли однак літак влетів в полосу уливного дощу, музика почала недобре функціонувати.

НОВИЙ НАПАД НА УКРАЇНСЬКУ ЧИТАЛЬНЮ

В неділю дня 13. серпня с. р. відбувалася забава в чит. „Просвіти" на Левандівці коло Львова. Підчас забави до читальні прийшло кількох Поляків, очевидно з наміром розпочати нову кроваву авантуру, так як ділося перед двома тижнями. Між Поляками і Українцями прийшло до сутички, підчас якої тяжко поранено Юзефа Зайонца в голову. Пораненим заопікувалось ратункове поготівлє.

МІЛІТАРИЗАЦІЯ ПОЛЬЩІ.

Польща, яка наслідком поширення своїх кордонів поза етноґрафічні межи находиться у вічній небезпеці і на ворожій стопі супроти сусідів, не в силі переводити розорўжения і демобілізації в тій мірі, як инші держави. Преса, замість накликувати до зменшення военних коштів і т. д. видумує способи збільшення армії і фабрик муніції. „Час" пише: „Наш оптимізм і віра в мирні наміри наших сусідів опираеться на дуже поверховних даних. Німеччина мабуть ніколи не дасться розоружити а большевицьку небезпеку у нас не доцінюється'..

В нашій опінії живе і досі обдертий і голодний большевицький салдат, ми і до сьогодні потішаємо себе тим, що голод і руїна не дає змоги совітам провадити війну. А совітська армія міцняє. Німецький інструктор і німець офіцер є хребетним стовпом совітської армії. Совітську армію зменшено лише частинно. Фабрики муніції, зруйновані колись, тепер відновлено німецькою рукою. Щодня з Німеччини приходять транспорти муніції, зброї, літаків і танків, а що найгірше в Росії будується і відновлюється фабрики, в яких це все будеться виробляти.

Антанта проганяє военний промисл з Німеччини, а він втікає до Росії, де його приймають радо. І тому нам конечно треба будувати фабрики военного матеріялу.

Після останнього чесько-російського договору ми не сміємо надіятися на чеську „невтральність" і мусимо звернути увагу і на небезпеку з заходу. Европейська війна виявила велику вартість літаків і отруйних ґазів, тому ми мусимо збільшувати наші летунські віддіди та продукувати ґаз.

Один із наших ільних політиків хотів оперти нашу незалежність на добрій валюті і власних фабриках зброї. Сьогодні не маємо ані одного, ані другого, а треба подбати про одно і друге".

ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ ПОЖИВУ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 1. вересня. — В ріжних місцевостях Німеччини прийшло нині до поважних заворушень через дорожнечу средств поживи.

Найповажнійші заворушення вибухли в місточку Еберсвальде, що положене всего годину їзди зелізницею від столиці Німеччини, Берліна. Тут товпа людий напала на склепи з поживою та почала їх рабувати. Власти ужили проти учасників нападу оружної сили, при чім погибла одна людина, а яких 20 було ранених.

Немалу участь в розбурханню гніву мас мав також факт, що наслідком спаду німецької марки богато фабрикантів не могло просто виплатити всеї робітничої заплати в готівці.

Німецькі комуністи вживають очивидно кровавих заворушень для аґітації проти німецького уряду.

ФРАНЦУЗИ ХОЧУТЬ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ ДОВҐІВ

ПАРИЖ, 1. вересня. — Французький премієр вислав до анґлійського уряду ноту в справі довґів межи аліянтськими державами.

В сій ноті Пуанкаре жадає скликання в як найкоротшім часі межинародної конференції. З ноти виходилоби, що в конференції малиби взяти участь всі держави, заінтересовані в военних довгах, отже й Злучені Держави, хоч сьої держави поіменно в ноті не споминається. Франція заявляє в ноті, що вона не буде платити своїх военних довґів так довго, поки ся конференція не відбудеться і поки держави не згодяться щодо сплати довґів.

ПЕТРОГРАДСЬКИЙ СОВЄТ ПРОТИ ПОЛЕКШІ ДЛЯ ЗАГРАНИЧНИХ КАПІТАЛІСТІВ

МОСКВА, 31. серпня. — Петроградський совет постановив на своїм послідним засіданню просити московський уряд не попускати заграничним капіталістам і не признавати їм ніяких прав власности в Росії.

Головним бесідником за таким становищем був Карло Радек.

АМЕРИКАНЦІ ГОТОВІ ФІНАНСУВАТИ АВСТРІЮ

ЖЕНЕВА, 1. вересня. — Австрійський міністер фінансів, котрий приїхав сюди на засіданне Ліґи Народів, заявив, що ґрупа американських фінансістів заявила свою готовість піддержувати грошево Австрію так, щоби вона могла піднестися економічно.

Одинокою умовою, яку ставлять американські капіталісти, є домаганнє, щоби Австрія вистаралася, щоби аліянтські держави заґарантували довги американським капіталістам.

Міністер заявив, що поза сим проектом одиноким виходом для Австрії являється обеднанне з Німеччиною.

АМЕРИКА НЕ ХОЧЕ ОБМЕЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ТОРГОВЛІ ЗБРОЄЮ

ЖЕНЕВА, 1. вересня. — Американський уряд повідомив Лігу Народів, що він не годиться на пропозицію обмеження приватної торговлі оружними средствами.

Китай, Чіле, Бразилія, Финляндія, Ґватемаля, Греція, Гаїті, Перу, Сіям та Венецуеля повідомили, що вони годяться на пропозицію, але з огляду на те, що вони зброї не виробляють, їх заява не має великого значіння. Анґлія, Франція, Італія, Япан, Канада, Чехословаччина та Польща заявили, що кожда з них підпише умову, як всі другі підпишуть. Америка одинока заявилася отверто проти такої умови.

МЕКСИКО ПОСТАНОВЛЯЄ ВИЖИДАТИ ПРИЗНАННЯ АМЕРИКИ

МЕКСИКО, 1. вересня. — Мексиканський президент Обреґон видав з нагоди отворення конґресу відозву, в котрій заявляє, що мексиканський уряд не підпише предложених йому американським урядом трактатів і буде вижидати, поки американський уряд не уступить і не згодиться признати Мексикови признанне на умовах таких, які Мексико узнає за добрі.

СКЛИКУЮТЬ ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ

ДАБЛИН, 1. вересня. — Ірляндський парлямент має почати своє засіданне дня 9. вересня. Се засіданне є осередком цілої політики Ірляндії, бо від нього сподіються якогось порозуміння з противниками теперішного уряду Ірляндії, котрі нищуть Ірляндію домашньою війною.

Повстанці далі тероризують столицю Ірляндії невпинною стріляниною з укриття. Коло Даблина висаджено теж у воздух тор на головній зелізничій лінії.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ РОЗБИВ КІЛЬКА ЧУЖИХ КОРАБЛІВ

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 1. вересня. — Американський корабель „Америкен Ліджен", про котрий доносили вчора, що він розбив одну арґентинську военну лодку, як показується, розбив також ще кілька инчих военних кораблів.

Жертвою американського корабля впали теж: гарматна лодка „Парана", кружляк „Патрія", транспортовий корабель „Патаґонія" та посилкова лодка ч. 3. Всі вони були ушкоджені легко. Нещасні випадки були викликані по части сильним вітром, по части незрозуміннем сиґналів. Число жертв в людях не велике: всего мало бути ушкоджених 5 моряків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІДОЗРІЛІ ВРОЖАЇ.

Директор Американскої Ратункової Адміністрації (А. Р. А.) повідомляє, що ся організація постановила вести далі ратункову акцію на пiвденній Україні. Після його заяви, АРА думає далі кормити 300,000 дітий на території степової України через цілий слідуючий рік і не переривати ратункової акції, як се було пляновано.

Рівночасно з тим доносить директор АРА, що організація буде мусіти вести для України допомогу в медикаментах та ріжних санітарних причандалах, бо Україна дуже сього всего потребує через страшні пошести, які там тепер панують. Головно холера має там лютувати з такою силою, що по тисячу нещасних випадків буває по великих містах.

Причина сього зарядження директора АРА находиться в тому, що население України такої помочи ще далі потребує. Правда, каже директор, сподівалися гарних врожаїв в навіжеяій голодом території, але через засуху перед живами ся надія вже пропала і тепер доброби було, якби сільське население потрафило прокормити себе самого.

Сі слова стоять в яскравій суперечности з недавними донесеннями большевицьких агентів, які тільки й робили, що телеграфували з Москви, що на Вкраїну вже не треба слати допомоги, бо там такі жнива, що навіть на Московщину будуть брати. Що на Московщину будуть брати, се річ певна, бо на Московщину брали, чи Україна може себе прожививти, чи ні, але не правда, як се показується з донесення АРА, що Україна має збіжа аж за богато. Московська большевицька агітація про надмір збіжа на Україні се просто нічого иншого лишень большевицька пропаганда, обчислена на виголоджене ненависного Москалям українського населення.

Друга річ, яка звертає свою увагу в справозданю АРА, се ствердження піднесеного вже факту, що АРА повертає свої засоби на Вкраїні виключно на ратування міського населення. Се АРА виразно признає в своїй заяві, оправдуючися з одної сторони „большевицькими" донесеннями про врожаї, в які вона сама не вірить, а з другої сторони тим, що вона має порозуміння з Жидівським Обєднаним Комітетом в Америці, котрий дає до грошей, визначених АРА, від себе певну суму під умовою, що всі засоби АРА будуть повернені на ратування міських дітий. Такими способами АРА по пилатійськи вмиває руки від голоду українських селян і лишає їх на долю судьби.

Українські голодуючі маси полишені на ратунок зі сторони одних українських людий.

ПОБІДА ОРГАНІЗАЦІЇ.

Одно велике нюйорське торговельне підприємство, яке займається гуртовою торговлею кравецькими виробами, зробило сими днями дуже замітний контракт з нюйорським товариством фабрикантів одіння. Як відомо, се товариство буде примушене недавно зюніювати цілий нюйорський кравецький промисел, бо всі члени товариства мусіли підписати з кравецькою юнією угоду, що будуть наймати лишень юнійних робітників. Тепер те саме товариство вимусило на гуртовім купци угоду, що він буде віддавати свої роботи лишень таким фірмам, що наймають в себе виключно юнійних робітників.

Такого контракту ще не знає історія американського промислу. Се перший раз в історії американського робітничого руху гуртовий купець зобовязується попирати лишень юнійні шапи. Що не зробив він се по добрій волі, але під напором товариства фабрикантів, з котрими він робив контракт, а се знов під напором юнії, кождому ясно. Тому зглядну умову треба вважати гарною побідою для юнії, — побідою, яку вони можуть завдячити лишень своїй знаменитій організованости.

ГОРНІМСЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ.

В четвер стався в Ню Йорку дивний випадок.

В однім тартаку в північній части міста працював робітник Артур Рено. Робота його була зовсім безпечна: мав він подавати до добре після всіх приписів захороненої машини деревляні патики. Мав він 48 літ, з чого рівно одну четверту часть провів на праци в деревній фабриці. Через дванайцять довгих літ не трафлявся йому ніякиях нещасний случай. Аж в четвер рано приступив він з патиком в руках до машини, щоби поправити зліпаючий з бльока пас. Підчас коли він був занятий сею роботою, розмахове колесо вхопило йому з рук патик, обмахнуло довкола і з розгоном вбило його Ренови в груди. Патик пробив груди та застряг в серци. Робітник погиб на місци.

Скаже хтось, випадок на скрізь рідкий, виїмковий, небувалий. І небіщик певно так сказавби, якби хтось йому перед смертю сказав, що таке нещасте може йому случитися. А всеж таки сей случай, хоч як небувалий, все таки він звичайний один, а саме тим, що він належить до промислових случаїв, які в сякім чи такім виді трафляються по всіх фабриках і по всіх промислах Америки. Нема ні одного такого безпечного промислу, де не трафлялиби непередвиджені случаї. Нема не то в Америці, алеж в цілому світі такої фабрики, яка булаби захоронена на всі можливі випадки.

Се повинен знати кождий свідомий іміграгт і тому кождий свідомий іміграгт повинен бути заасекурований на такий случай в запомоговій організації.

ВІД ГЕНУЇ ДО ГАГИ.

(Від власного кореспондента).

Всі, що читають політичні часописи, ще тямлять, яке велике значіння привязував міжнародній політичний світ до міжнародної конференції в Генуї.

Адже се перший раз після світової війни зібралися на нараду всі держави Европи—побідники, побіджені й невтральні. Побіджена Німеччина, якій побідні держави антанти доси тільки диктували, а ніколи не допускали до нарад на основі рівноправности, мала засісти до стола нарад на рівні з Англією, Францією, Італією і т. д. Комуністична Росія, яку всі европейські держави доси менше або більше бойкотували, а вони знов старалися переконати до них пожар соціяльної революції, — мала бути допущена на конференцію на основі міжнародної рівноправности держав.

Головною задачею конференції в Генуї було управильнення відношення европейських держав до Росії. Коли-б се вдалося, тоді наступить також управильнення міжнародних відносин в Европі взагалі, так, що замість теперішнього напруження настане „Божий мир" („treuga Dei" — як говорили латинською мовою в середніх віках) між державами Европи.

Відомо, що сі надії на конференцію в Генуї не здійснилися.

Головної цілі, порозуміння між европейськими державами й Росією, не осягнено. Через те не осягнено і всего того, що звязувано з осягнення тої цілі.

Показалося при тім, що лекше було говорити про рівність побідників і побіджених, ніж перевести її в дійсність.

Головні держави антанти держалися на конференції як побідники і поводилися супроти Німеччини як супроти держави побідженої, а супроти Росії як супроти держави непризнаної.

Коли не звертати уваги на форми, а дивитися на зміст, то конференція в Генуї не дуже богато відбігла від Мирової Конференції в Парижи. Форми були инші, але зміст той сам.

* * *

Те, чого не осягнула конференція в Генуї, мала осягнути конференція в Газі. Вона мала виробити основи для господарських зносин між Росією й европейськими державами. Коли-ж й основи будуть вироблені, тоді мало прийти політичне завершення: управильнення міжнародних відносин в цілій Европі на основі спільного політичного договору.

Конференція в Газі скінчилася безуспішно. Тепер Европа стоїть на тім самім місци, на якім стояла перед конференцією в Генуї: з одного боку Росія, з другого всі инші европейські держави. Деякі з них навязують зносини з Росією на свою руку, але ті зносини мають тільки тимчасовий характер. Загального управильнення, на якого основі Росія вступила би в зносини з европейськими державами на основі міжнародної рівноправности, нема.

* * *

З управильненнем відносин між Росією й иншими европейськими державами звязувано також надії, які особливо обходять нас, Українців, — надії на управильнення державних відносин в східній Европі.

Головно ходить тут о установлення східних границь польської держави і рішенне про положення тих земель, які знайдуться поза східними границями Польщі.

Як відомо, на основі 87-ого артикулу Версайського договору головні держави антанти застерегли собі право означити східні границі Польщі.

Сі границі означила Найвисша Рада на засіданню 8. грудня 1919. Є се т. зв. лінія Керзона, яка одержала сю назву від того, що перший раз оголошено її в телеграмі англійського міністра закордонних справ Керзона до правительства Совітської Московщини 11. липня 1920.

Одначе сі східні границі Польщі доси не є переведені в життє.

За те Польща здобула собі инші східні границі; вона означені в рижськім договорі між Польщею й Совітською Московщиною та Радянською Україною.

Та сих границь доси не признали головні держави антанти.

Таким чином маємо в східній Европі такий дивогляд, що дійсний стан, утворений рижським договором, не є правним станом, бо його не признали ті чинники, які є мірodатні для міжнародньої політики і міжнародного права.

На основі границь рижського договору мали би належати до Польщі великі простори непольських земель, а саме деякі українські, білоруські і литовські, які всі виявляють змагання до державної незалежности.

З **українських** земель Галичина вже була незалежною державою і опирає своє домагання відзискання державної незалежности не тільки на праві самовизначення, але також на цілім ряді міжнародних актів, які стверджують її державність.

Волинь, Холмщина і Підляше є частями української держави, яка утворилася з українських земель бувшої Росії. Сю державу представляло в рижськім договорі правительство Української Соціялистичної Радянської Республики і воно відступило згадані українські землі Польщі. Але правительство Української Радянської Республики не є представником української держави, тільки органом Совітської Московщини і її окупаційної влади на Україні, і тому відступлення згаданих українських земель рижським договором Польщі не може вважатися правосильним.

Білоруські землі, які на основі рижського договору держить Польща, є частю білоруської держави, утвореної волею білоруського народу, держави, яку повалили насильно Польща й Московщина, розділюючи між себе її землі.

До **литовських** земель, Виленщини, на основі рижського договору держить Польща, підносить своє служне право литовська держава.

Справа Галичини й Виленщини вже була поставлена на порядок нарад в Генуї.

З хвилею, коли-б прийшло до порозуміння між Росією й иншими европейськими державами, мусіли би бути установлені також східні границі Польщі і порішена доля тих земель, над якими тепер панує Польща против їх волі і проти міжнародного права.

Тому після невдачі конференції в Генуї правительство української Галичини покладало надії на конференцію в Газі, числячи на те, що коли в Газі осягнеться порозуміння між Росією й европейськими державами, тоді в звязку з загальним управильненням відносин в Сх. Европі мусить бути вирішена й галицька справа.

Невдача конференції в Газі відсунула загальне управильнення відносин в Східній Европі на неозначений час.

Тим завзятійшу боротьбу мусимо підняти за як найшвидше вирішення галицької справи, себто за усунення польської окупації з української Галичини і привернення державної незалежности краю.

Гайдельберг, 12. серпня, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

СОЦІЯЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ НА ПІДКАРПАТТЮ.

Дня 3. вересня скликає підкарпатсько-руська соціяльно-демократична партія до Ужгороду партійний конгрес, в якім візьмуть участь і представники чеської соціял-демократії, яка має тепер в чеській републиці дуже важке слово. Соціял-демократична партія заложена як „руська соціяльно-демократична" 21. цвітня 1920 р. Від свого заснування дотепер має партія чисто народовецький характер і тому у всіх національних справах виступає згідно з „руською хліборобською".

Не без інтересу буде пригляну́тися складові початкової екзекутиви, яка надавала напрям всій партії. Отже на її чолі станув галицький Українець, б. посол до австрійського парляменту Яцко Остапчук, селянин із середньою освітою, відомий побіч небіщика Шмігельського, організатор Збаращини, а потім організатор тернопільського робітництва, дотепер непоправний ідеаліст. Він був поза Ужгородом, тому біжучі партійні справи полагоджував заступник голови Евген Пуза, бувший мадярський нотар. Він був одним із тих нечисленних інтелігентів, що по розвалі Мадярщини станув із народом і належав до делегації, яка їздила від Закарпаття до Укр. Нац. Ради. По повороті арештували його Мадяре й він лиш чудом вирвався з рук смерти та втік назад до Галичини, де в короткім часі бачимо його як майора команданта українського летничого відділу в Краснім. По галицькій катастрофі вертає назад то через обсаджену Румунами область пробирається в перебрані до Ужгороду, обсадженого вже тоді Чехами.

Секретарем партії був Степан Клочурак із Ясиня. Він по переворотї зорганізував із братами Клемпушами т. зв. ясінецьку републику. Сам із Дмитром Німчуком їде до Станиславова й просить о прилучення Ясиня до З. У. Н. Р. Коли по большевицькому перевороті Мадяре займають Ясіне, йде Клочурак до галицької армії та служить ту як старшина в гуцульській сотні, з якою відбуває відворот аж до Каминця. Потім вертає через Польщу, вдаючи Мадяра — полоненого. Дома арештують його Румуни та довгий час держать у Братові з тою частиною, яку Румуни захватили при займанню Сиготи.

Дальше належать до екзекутиви: Михалко Іван, робітник, бувший посол сигоцької ради на київський трудовий конгрес, делінчаник Іван Чуляк, лікар др. Долинай, В. Шуба й ин.

Дня 22. мая 1920 перебрала партія тижневик „Народ", заснований 24. цвітня 1920 як безпартійна газета д-ром Бирчаком і Вас. Пачовським, а підписував Клочураком. „Народ" був органом партії до 15. мая 1921. Тоді змінив назву на „Вперед". Партія злучилася тоді з мадярськими с.-деками й приняла назву „подкарпатсько-руської незалежної соціял-демократичної партії", яку має й до тепер. Одначе зачала видавати й мадярський тижневик „Елоре" („Вперед")., який змінив недавно назву на „Нейпсава" (Голос народа). Партія ділиться на секцію руську й мадярську, на котрої чолі стоять Тамаш (столяр), Югас (друкар), Горват (машиніст). С.-деки Мадяре поробилися зі становищем менъшости й домагаються лиш забезпечення прав національної менъшости, а виступають проти мадярської буржуазії й комуністів.

Партія заступає погляд, що руське населення Підкарпатської Руси це пролетаріят, бо навіть господарі з 10 моргами поля по горах та дебрах не можна зачислити до хліборобів. Бо ці „хлібороби" обробивши свої „коблики" (куски землі), працюють весь вільний час у році як лісове робітництво. І партія зорганізувала сильний фаховий союз лісових робітників.

Число членів партії зростає в міру того, як слабке комуністична, бо все переходить до с.-деків. Все свідоме робітництво вже в них.

Під національним оглядом стоїть партія на становищі, що Підкарпатська Русь є українською землею та що всі инші нації мають мати забезпечені лиш права національних меншостей, а панувати має місцеве українське население. Середником до піднесення соціялістичної свідомости уважає партія культурне піднесення селянства та робітництва й тому помагає культурній роботі, головно попирає т-во „Просвіта".

До недавна носила партія назву „пузовської" від Е. Пузи. Але завдяки дружним нападам мадярських комуністів та кацапських чорносотенців вробилася досить дивна атмосфера коло його особи. Для оминення дальших нападів на партію, Пуза відступив і провід партії та відвічальність за орган перебрав Ст. Клочурак. Від того часу „Вперед" звернув круто до правописи, яка є дуже зближена до фонетики, бо ріжниться лиш тим, що на місці нашого „і" є ще традиційне „ѣ".

Останніми часами партія війшла в контакт із чеськими соціял-демократами та зорганізувала в себе й чеську секцію. Не відступила також третю сторону „Впереду".

Загалом і про цю партію треба сказати те, що вона бореться з тими самими труднощами, що й инші партії тут. Однак із признанием треба піднести, що вона найбільше зорганізована, має свої виказки (легітимації) та правильно стягає партійний податок. Це остане є тут для виховання населення до жертвенности на власні цілі дуже важне. Бо це для населення новість, і нераз розбивається вся спроба організації на селі через те тільки, що не можна народ переконати, дати хоч 50 сотиків членської вкладки на місяць, хоч в коршмах ідуть сотки. І саме через партійний податок партія робить дуже важну виховую роботу.

Як сказано, партія все кооперує з хліборобською. І вони безперечно як чисто народницькі мають перед собою як найкращу будучність. Але ясна будучність ще далека. На разі партія мусить вчити людей азбуки політичного життя, а соціялізму з окрема. Підрахунок сил буде партійний конгрес. Нововибрана екзекутива, яка вийде з конгресу, зможе при допомозі так моральній, як навіть може матеріяльній чеської соціял-демократії стати дуже важним чинником в розвою дальшого політичного життя Підкарпатської Руси та прочистити невиносиму атмосферу, яку ту витворили чеські партії.

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА В ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ.

Старокраєві газети подають отсі вістки про дальші події з чинної боротьби в Галицькій Україні проти ляцького окупанта:

ПЕРЕТЯЛИ ТЕЛЕФОН якісь невідомі люди на лінії Львів-Жовква. Забрано також 10 телеграфічних стовпів і мідний дріт вартости понад 100,000 мп.

З ПРИВОДУ ПІДЛОЖЕННЯ МІНИ під будинок державної поліції в Судовій Вишні арештовано всю місцеву українську інтелігенцію. Вже повних шість тижнів мучать ляхи невинних людий по арештах; спершу на місці, відтак у Львові, а тепер в Перемишлі.

Іван Франко.

МОЙОМУ ЧИТАЧЕВИ.

Мій друже, що в нічну годину тиху
Отсі рядки очима пробігаєш
І в них народньому заради лиху,
Чи власним болям полекші шукаєш, —

Коли тобі хоч при одному слові
Живійше в грудях серце затріпоче,
В душі озветься щось, немов луна в діброві,
В очах огонь сльозу згасить захоче, —

Благословлю тебе, щоб аж до скону твого
Доніс ти серце чисте й щиру душу,
І щоб ти не зазнав сирітства духового,
В якому я свій вік коротать мушу...

З ЛЯЦЬКОГО ПЕКЛА.

(Лист до д. М. Люльки в Сайкесвіл, Па.

Раковець, пов. Підгайці.

Дорогий Приятелю! Пишу тільки коротко, бо у нас жнива і тре робити день і ніч. Тяжко стягнутися навіть на кусень чорного хліба, бо у нас невроджай, а до того ще і град нароби чимало шкоди.

Межи людьми кинулася якась нова слабість, від якої богато людий умирає. От учора поховано жінку Андрія Кикіша, який перебуває в Америці. Вона, бідна, ждала на нього від сімох років.

У нас живеться так, як усім, що є під окупацією польсько-шляхоцькою. Підгаєцьке староство настановило у нас війтом макабунду-Поляка, що перед війною служив за форнаьля у раковецького „скарбі". Що той зайда не виправляє по селу, то не повіривби. От недавно заарештував тут одну жінку під закидом, що вкрала кожух сестрі війта. Жандарм із війтом передержали її через ніч в канцелярії і так „стягали протокол", що другого дня відвезли її смертельно хору до шпиталю.

„Гуляють браця" до якогось часу!..

Тарасп
Твій приятеля....
(Імя не перепускаємо для відомих причин).

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Висилка жертви присланих до адміністрації „Свободи".

До дня 31. серпня 1922 зібрано:

На фонд Рідна Школа	$39.55
На фонд Федака	260.33
На фонд Укр. Січових Стрільців	47.13
На фонд інвалідів	45.13
На фонд голодуючих	86.31
Разом	$478.45

Повисшу суму відослано 1. вересня б. р. дрефтами Америкен Експрес Ко. ч. 2523562 і 2926518, кожду жертву у призначене місце.

Адмін. „Свободи".

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВИЛКС БЕРРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223 У. Н. Союза повідомляє, що трикварталний мітинг відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, дня 17. вересня в церковній галі під ч. 635 Рівер улиця. На порядку нарад буде справоздання з три чверти року. Кождий член аби прибув на мітинг. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Вииник, предс.; Г. Гулька, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З КРАЮ.

Лист писаний до д. Т. Витошинського в Мекісракс, Па.

Найдорожший Брате!

По так довгих літах витаю Тебе сегодні в далеких сторонах словами: Слава Ісусу Христу.

Дорогий Брате! Дві неділі тому назад повернув я з тяжкої російсько-большевицької неволі з жінкою і маленькою дитиною. Здаєсдя, що моя мама писала Тобі, що я ще 1919 р. оженився в Бережанах в Галичині. Коли началась війна з Поляками, я як офіцир астрійського війска, а потім українського, мусів з жінкою утікати з Галичини перед війском польським до Росії на Вкраїну і там дістався до большевицької неволі. Що я натерпівся, що намучився по всяких тюрмах, всегда в страху перед розстрілами і голодовою смертию. Здаєсь, що Тобі мабуть віддомо, хто такий большевики і що вони зробили з нашим українським галицьким війском, яке уступило перед Поляками. Досить сказати те, що українська галицька армія мала 120.000 війска, а повернуло всего з Росії 15—20.000 жовнярів; решта вся пропала. Одних большевики розстріляли, другі поумирали на той страшний тиф, а трета часть пропала з голоду. Любий Брате! Много а много можна о тім писати, що дієся в Росії і на Украіні, як народ терпить під большевиками, як страшно голодує і кілько з голоду умирає. В деяких повітах мами ріжуть своїх власних дітий, щоби їх мясом погодувати других. На цвинтарах стоїть війско і силою відганяє голодних людий, які випопують з землі померших і сейчас роздирають на куски, щоби тими смердячими кістками людського тіла наїститися. Невидно ні собак, ні конів — вже все поїли, а про коні або корови, вже і сліду нема. Кождого дня на улицях лежать сотні трупів упавших голодною смертию. Жах, крик, плач голодних, а що робити?... Ніхто не поможе! Одні їздять, танцюють, бавлються; се комуністи большевики, їм байдуже, що тисячі народу з голоду умирає... бо вони ситі хлібом і всяким добром і людською кровю. Коли голодна товпа народу кинеся і начне грабувати який небудь большевицький склад (магазин) з хлібом, щоби хотяй кусочок того хліба зїсти, щоби хотяй кусочок занести умираючій дитині, яка вже опухла і посиніла з голоду... тоді большевики покликують жовнярів, а ті стріляють в голодний народ і сотні находять знов смерть за то „що хотіли кусок хліба".

Не дасться любий Брате описати того всього на кількох сторонах листу, писавби цілі книги про те. Як я пережив ті три роки неволі большевицької, оден Бог знає!!! Цілими місяцями не мав кусочка хліба, хотів працювати, та праці не було і не було де заробити.

Тепер випустили большевики нас з неволі і я повернув до дому. Цілий час проживав, а на Вкраїні, в місті Одесі. Приїхав я до дому до Бережан і думав що вже хотяй тепер троха відпічну від того страшного голоду. Та де там! Все страшно дорого а служби ніякої найти не можу. Для офіцира українського війска, який бився з Поляками і проливав свою кров за освободження Східної Галичини, служби нема. Сиди і здихай знов з голоду. Що робити? Мама моя бідна сама не може вижити з тої маленької пенсії яку дістає, а родичі моєї жінки також в прикрому положенню — і що мені робити... Як порадити собі? Ще до того жінка і дитина, що ддати їм їсти, в що убрати? Де їхати, нема де заробити. А приїхав з Росії обдертий, голий, без біля і убрання, а за що куплю, як нема гроший. Кого просити о поміч, ніхто не поможе, хоть має, то скаже, що нема.

Просьбу маю до Тебе любий Брате. Між Українцями в Америці істнує комітет який помагає таким людям як я. Будь так добрий, напиши від себе просьбу до того комітету, що брат Твій Стефан Мізур, офіцир українського галицького війска попав в страшну неволю большевицьку, пропадав в тюрмах і муках большевицьких, а тепер стративши здоровля, повернув до дому і пропадає без куска хліба, без служби. Може наші браття Українці не відмовлять моїй просьбі і допоможуть чоловікови, котрий боронив їх батьків, їх добра, посвячував своє життє на фронті, проливав кров за добро батьківщини і тепер не може найти ніякої помочи.

На сей раз кінчу, здоровлю і цілую Тебе, як також здоровлю Твою жену і дитинку.

Твій брат **Стефан.**

Адрес до мене: Стефан Мізур, у П. П. Замощаків, Бережани, Адамівка, Галичина.

ДОПИСІ

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Громадський обовязок.

Свого часу „Укр. Ґал. Крамниця", 70 Моріс стріт, Джерзи Сіти, обіцяла і оголосила в „Свободі", що від 1-го січня 1921 р. віддасть 2% з торгу для укр. дітий і на „Рідну Школу" в краю. Та не все чоловік робить що хоче, лише те що зможе. Випадок хотів, що тоді якраз ціна полотна впала майже до третої части. Приходилося нам мало отвираючі двері цілком замкнути. І люди могли думати, що гроші сі вже пропали. Але так зле не є. Сі центи, узбирані в часі найгіршої кризи, за три місяці, зробили $34.71, але і тої суми, на жаль, не було звідки післати в призначене місце. Відтяглося аж до часу, коли „Ккр. Ґал. Крамниця" почала віджавати. А життє робить своє. Читаючи вісти зі старого краю, сумлінне не дає спокою. Особливе стає жаль наших інвалідів у Львові. Справді в Европі є богато Українців бідних, які просять помочи, але зі всіх найбідніщий каліка! Тому „Укр. Гал. Крамниця" постановила і вислала дня 18. серпня 1922 р. через Земельний Банк Гіпотечний, чеком Амерікен Експрес Ко. ч. 2571582 $35.00, розлідяючи так: лдя Укр. Промислової школи Львівської $10.00, а решту $25.00 для укр. інвалідів у Львові. Числимо на поперте нашої Крамниці, а та напевно не забуде і про голодуючих на Украіні.

При нагоді дозволю собі ще заговорити в справі укр. амер. торговлі. Дуже прикро нам, як частині одного народу, що ми заслабі аби дати більшу суму помочи своїм нещасним в краю. Але ще прикріще стає там, нашим голодним і калікам, що мусять терпіти і чекати безрадно на яку небудь поміч. Ану, пригляньмося Жидам! Чому Жиди можуть помочи своїм? Чому Жиди можуть мати свій комітет помочи, до якого другі народи вдаються з просьбою о поміч? Вже найвищий час, аби в тій справі заговорили без ріжниці, всі українські ґазети і що видніщі і свідоміщі люди. **То ваша робота!** Бо вже найвищий час, щоби наші люди раз зрозуміли і попирали свої бизнеси. Не потреба би тоді спонукувати бідних давати бідним. Зате більшу поміч дали би укр. бизнесові інституції і ніхто не стратив би! Противно, вийшла би користь загальна для укр. працюючого народу. Тоді не треба було би просити, я прямо за карк свого бизнесмена: давай ту, чи ту, бо ти маєш звідки. Притім повинно бойкотуватися кождого, що любить брати, а цента на жадні ціли ніколи не дав би. Жиди роскинені по круглім світі, але як красно і вміло захопили торговлю в свої руки. Американське місто Ню Йорк, то жидівська Палестина. Жиди ним цілим трясуть. Як не вірите мені самі, поїдьте в жидівський „судний день" а застанете його чисто мертвим. Жиди певно найкраще стоять в світі. Але Жид лише купує у свого і підпирає Жида усюди. А всі разом помагають бідним Жидам. Не зле би нам взяти примір від Жидів і навчитися розуму від них. Обовязком укр. загалу є попирати свої бизнеси в Америці, а усім разом принести негайну поміч голодуючим на Украіні!

Гнат Гаврилюк.

JERSEY CITY, N. J.

ЗБОРИ ЛІҐИ ГОРОЖАН в Джерзи Сіти відбудуться в церковній гали на Ґрін і Сусекс стріт, **дня 7-го вересня** о пів до осьмої годинї вечер. Тож проситься всіх щирих Українців і Українок прибути на сі збори. Дуже важні справи, як рівнож припадає річний мітинґ на сей день.

05-06 КОМІТЕТ.

МАСОВ АРЕШТИ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В ТЕРНОПОЛІ

Тернопільська польська поліція — і то міська, повітова і окружна, бо Тернопіль має аж три окремі установи сього „ока" польської влади на „кресах", — йдучи за львівським взірцем, зазначила у останніх часах свою живу діяльність масовими арештами і ревізіями серед українських університетських студентів в Тернополі. Тьма тьменна аґентів і провокаторів — офіціяльних і добровільних з польського патріотизму розвідчиків, в десятеро більша, як в малім ґубернськім місті в Росії в часах царської реакції, мишкує всюди українську державну зраду. Аґентів і розвідчиків держить не тільки поліція, але і староство окремо і окремо воєвідство, а надто і польська орґанізація народова відносно Українців є поліційною експозитурою.

Арешти українських університетських студентів розпочалися в неділю 30. липня 1922 р. О годині 2. в ночі, безпосередно перед відїздом львівського потягу приступили на залізничому двірці в Тернополі до студента Володимира Нички поліційні аґенти і перевівши особисту ревізію, забрали йому гроші, особисті леґітимації і кореспонденцію, не дозволили йому сісти до потягу, але арештувавши його, відпровадили його до поліційних арештів. Рівночасно арештували тоді на двірці ученика VIII. кл. української ґімназії в Тернополі Гошовського, бо — як казали, видається їм большевиком, і передержавши його якийсь час в поліційних арештах разом зі злодіями і бродягами, пустили на волю.

Безпосередно по арештованню студ. Нички перевели ще в ночі поліційні розвідчики домашній трус в його помешканню. Вилізли на кришу, зірвали стелю, глядаючи за тайними документами, випорпували попіл з печей, заглядали у комини та перевернули все у хаті. Не знайшли одначе нічого. Пізнійше тогож дня перевели трус у студ. Теофіля Демчука та забрали старі українські часописі з 1917 р. і цензуровані книжки. При трусі у студентів Василя Курдибана і Тадея Кочурішки не знайдено і не забрано нічого. В понеділок 31. липня с. р. перевела поліція докладний трус в мешканню „Міщанського Брацтва", — очевидно без висліду. Справа вияснилася. На поліцію покликано голову „Міщанського Брацтва" проф. Мярія Бриковича, де питали його, чи знає про розвязання секції „Українського Студентського Союза" в Тернополі і чи дозволив на сходини секції в льокалі Міщ. Брацтва. Проф. Брикович відповів, що він офіціяльно нічого про розвязання не знає, бо поліція його не повідомила, а студенти збиралися яко комітетові для уряджения товариських забав.

В днях від 30. липня до 3. серпня с. р. арештувала поліція слідуючих університетських студентів в Тернополі: 1) Ничку Володимира, 2) Вацика Петра, 3) Демчука Теофіля, 4) Самбірського Єфрема, 5) Кучерішку Тадея, 6) Грицину Єроніма, 7) Заплітного Богдана і 8) Кірила Михайла. Арештантів держано кілька днів в арештах окружної поліції і дня 4. серпня с. р. відставлено всіх 8 обжалованих до Вр. 1769/22 до слідчої вязниці при окр. суді в Тернополі під замітом орґанізування і належання до тайних, законом недозволених орґанізацій (провина з § 285 і § 287 зак. кар.). Прокураторія зарядила слідчий арешт з причини знамен з § 175, уступ 2 (обава утечі) і уступ 3 (обава порозуміння зі свідками, змовцями і співобвиненими) процедури карної. Оборону всіх обжалованих обняв адвокат др. Степан Баран, що недавно осів в Тернополі і він іменем обжалованих вніс до палати радної спротив проти слідчого арешту.

Палата радна згідно з просьбою оборони на засіданню дня 8. м. м. рішила ухилити слідчий арешт що до всіх арештованих, але в наслідок спротиву прокуратора — справу переслано до апеляції у Львові.

Поки що отже справа ще не порішена і всі обжаловані сидять дальше у вязниці, а поліція перехвалюється, що буде дальше арештувати студентів і відставляти їх до суду. Ся ревність поліції тим дивнійша, що евентуальна кара на випадок засуду була би мінімальна, бо після § 288 зак. кар. кодексова кара на безпосередних справців є стислий арешт від 3 міс. до одного року, а після § 289 зак. кар. на дальших справців арешт від одного до трьох місяців. До Тернополя зїхало з сеї причини кількадесять спеціялістів розвідчиків і провокаторів, а богато з них виїхало до повітових міст і містечок Поділя там шукати протидержавного компльоту серед українських студентів.

Доказом факт, що минувшого тижня арештовано в Богданівці, пов. Скалат, університетського студента Петра Вересюка, що недавно за пашпортом вернув з Чехії на ферії до рідні і його свояка господаря Теодора Вересюка з Богданівки під замітом злочину шпіонажі, (§ 6. зак. карн.) Поліція така здогадлива, що студ. Вересюк приїхав зза границі над границею — очевидно в цілях шпіонажі, щоби аж знад Збручанського кордону подавати відомости про польське війско за кордон. Не було найменшого доказу вини, але арештованих відставлено до окружної поліції в Тернополі, передержано там кілька днів і як шпіонів відставлено 7. серпня 1922 до слідчої вязниці окр. суду в Тернополі. Справою арештованих занявся рівнож адвокат др. Ст. Баран, інтервенюючи в поліції і суді. Прокураторія не знайшла підстави до слідчого арешту, а навіть до підозріння на підставі доставлених поліцією матеріялів і протоколів і оба арештанти таки ще 7. серпня с. р. вийшли на волю.

Микола Богун.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів

УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(1)

Від Редакції: Зачинаємо отсим містити дуже цікаву працю голови Велико-Української Народної Партії, п. Миколи Богуна. Він називає себе „контрреволюціонером" тільки в глумливім значінню цього слова. Бо в дійсности це старий український революціонер, який частенько попадав у тюрму за часів царату. Він остав і досі українським революціонером; — тепер звертається проти російської совітської влади над Украйною. Після всякої правдоподібности оставби він революціонером і по упадку большевиків. З цеї його праці довідаються читачі, в якім дусі виростала теперішна наша інтеліґенція на Великій Україні, яка вона тепер і яка її вартість.

Мої приятелі та знайомі часто мені докоряють, чому я не пишу своїх споминів, особливо за часи до і після 1905 року.

Але в часи революцій, особливо таких, що тепер ми переживаємо, годі думати, щоб дії та образи минулого з усіма подробицями могли вдержатись в памяти.

Тим більше, що без матеріялів до тих часів — літератури й людей, які відновили-б у моїй уяві минуле життя, майже неможливо виконати своє завдання: показати, чим жив і я сам, і ті кола інтеліґенції та суспільности, з якими доводилося мати діло.

Се завдання утруднюється ще й тим, що світогляд, погляди, взагалі моє теперішнє „я", ріжняться від попередніх (після першої революції в Росії), а сі останні від тих, якими були вони до революції 1905 року.

Ся обставина є великою перешкодою при писанню споминів, бо завдяки їй дуже тяжко ставитись безсторонне до всього того, що так чи инакше болить чи мені, чи иншим.

І ось, щоб уникнути сього та підготовити собі теми і плян моїх споминів, я написав отсей начерк „З минулого та сучасного". В ньому уривки споминів переплетено з дискусійним розглядом деяких питань минулого та сучасного, а подій він торкається від часів до і пореволюційних 1905 року аж до останніх.

Не знаю, чи доведу я свої спомини до кінця, які я почав уже писати і в яких є дія за дією, образ за образом хочу уложити все те, в чому я був участником або свідком. Як напишу — то сей начерк най буде „Вступом" до них; а ні — то дозволю себе тішити, що він сам по собі зможе, хоч і не в повній мірі, освітлити де-що з минулого та сучасного і, може, кине якесь пасмо у будуче.

Рабенштайн, Австрія, 25. 4. 1922.

Ніщо не вічне, — тільки простір, атоми та сила.

Я маю скарб, якого
не може взяти
світ — ніхто не може
позбавити мене смерти.

Зенон.

І сумно й небезпечно, що серед людей є стільки вір, скільки думок, — стільки доктрин, скільки схильностей, і стільки джерел богохульства, скільки в нас хиб. Бо ми робимо тіри самовільно та й пояснюємо самовільно.

Що-року, — та ні, що-місяця ми робимо нові віри; ми каємося в тому, що зробили; ми боронимо тих, що каються; ми анахтуємо тих, що боронимо; ми судимо або чужі доктрини в наших власних, або наші власні в чужих; і розриваючи себе на кусники, ми зруйнували одні одних.

Піларій, епископ з Пуате.

Серед Альпійського перегіря Долішньої Австрії, в маленькому селі, що примостилося у глибокій долині серед снігів та лісів — одноманітно тягнуться один за другим невеселі, повиті туманами зимові дні...

І самотно я блукаю по горах та лісах, або годинами виміряю кроками холодну кімнату, як колись у російських казаматах, і думкою все тягнуся туди — на Схід...

І немов на кінематоґрафічнім скрані повстають і пливуть передомною безперервним ланцюгом одна за другою картини мого минулого...

Колись, як і тепер, але тоді ще маленьким хлопчиком, бродив я по околицях мого невеличкого села на Полтавщині, — по околицях, які немов би були під безпосереднім доглядом Бога — повні мальовничих, захоплюючих душу контрастів степу та ліса, горбів та байраків і запашних весняних ріжнобарвних квітів.

Не зважаючи на перешкоди та неприємности від батьків — безжурний, радісний як і вся природа, день-у-день рано втікав я з дому, щоб дослідити, куди се перебірається комашня в глибокому Запорожському Яру, чи скоро вилупляться в Погорілому лісі соловейчнятка: гніздечко, яке я вже так довго оберігаю від моїх всеруйнуючих товаришів; ходив я також в Сірикове до старого-престарого діда-пасішника, предок якого був Запорожцем і характерником, що „руками ловив кулі та закопав у Вовчому Лісі й на вічні віки закляв запорожський скарб — багато бочок золота".

А то треба до-схід сонця у неділю побігти на Селище. Там колись було село; воно провалилось крізь землю; і ось коли вухом ляжеш до землі та почнеш прислухуватись, то почуєш, як там дзвонять до церкви.

Багато, дуже багато було роботи хлопцені — бо треба було-ж все знати, про все розвідати, всього дослідити.

А далі, далі, переплутуючись поміж собою, калейдоскопично відбивається в моїй уяві юнацьке у дозріле моє життя — вже не серед природи, Великого Вчителя молодих поколінь, а **поміж людьми,** в боротьбі за істнування і в борні за „ідеї", в холодній, суворій дійсности життя, горя та сліз, надій й роспуки, екстазу та зневірря, авантуризму й підлоти.

І мимоволі десь далеко там, в тайниках мозкових центрів, приходить на думку фраза великого фільозофа 19 століття Шопенгауера: „Довга є ніч часу без границь і закороткий сон життя.

* * *

Перший раз у тюрмі, в казаматі-одиночці...

Тихо й мертво як у гробі, — але призвичаєне вухо ловить згуки — далекі, далекі: то скребе десь миш (одинокий живий розрадник життя), або крадучись, мов злодій, в повстянках, леґаш*) підходить від одного склепу до другого, стежить, за живими істотами в мертвому льосі.

Що йому треба? За грубими стінами, за загратованим віконцем високо десь у горі і за залізними дверима — запечатана жертва!

Непомітно так підійде, на волосинку підніме „глазок",**) і почуваєш, що „він" дивиться, дивиться пильно, хозяйновито...

А то загуркотять дверима — принесуть обід або „покличуть на прохід", — і хоч би тобі слово! — Всюди тихо, пустинно, а люде — немов привиди.

День-у-день, місяць за місяцем ходиш узад і вперед по шість кроків, але не без праці та розривки!

До обіду гуляєш у „лісі" або в „полі"; пливаєш „човном", або лежиш під столітнім „дубом" у тіні від „спеки сонця"...

А на душі **всеж-таки** весело й легко.

Після обіду вчишся математики та инших наук, читаєш Єванґелію, Псалтир, взагалі божественні книги, якими дбайливо забезпечує тебе услужливе начальство.

А то нараз забажаєш на „волю"... Та так в твою голову влізе ся примха, що впадаєш в роспуку. І стидно, Боже, як стидно, щоб леґаш не підледів!

Помаленьку приходиш до себе, припомисаючи розмови на сю тему старого народовольця та високий моральний стоіцизм всеросійської тоді же інтеліґенції, а не інтеліґенщини.

„Чорт возьми, в Росії не могут как следует і повесіть!" — сказав, здається, Рилеєв, коли обірвалась вірьовка на якій його вішали.

„Наша природа наложена на нас долею, але ми повинні вчитись панувати над своїми пристрастями і жити свобідно, розумно та чесно, згідно в усьому з розумом. Наше істнування повинно бути розумне — треба спокійно приймати всяку радість і всяке горе. Ми ніколи не повинні забувати, що ми люде свобідні, а не раби суспільности."

Ся квінтесенція старого стоїцизму своєрідно переплуталась із славянським романтизмом та фанатизмом колишнього всеросійського руху і давала одиноку розраду та була опертям у лихі години життя...

* * *

А ось революція 1905 року. В провінціях, на Україні, по всіх кутках широких просторів Росії стихійний вибух „взбунтовавшихся рабів", як неминучий наслідок многовікової неправди і зла, всіх нещасть, які спиняли нормальний розвиток народнього життя.

Юрби народу всякого в місті, з червоними прапорами маширують по вулицях, співають революційні пісні, мітинґують...

Безпомічно ростеряно стоїть поліція і похмуро-скептично виглядують з вікон обивателі як на щось неприємне, „незаконне", безбожне.

По селах заклопотано балакають про „землю", про поміщиків, ідуть розрухи та соціялізація на власну користь майна.

Бог-зна де набрались приїзжі соц.-революціонери (українських с.-рів тоді ще і в зачатю не було), соціял-демократи.

Виступила, до того часу тиха, й місцева ріжних революційних і проґресивних барв інтеліґенція.

Всі спішаться обняти „провід" над народом, „орґанізувати" революцію во імя блага її.

Де-не-де зявиться ерупіст (Р. У. П.), але „галицька" мова та „шовінізм" не викликають співчуття серед широкої людности; особливо по містах, і він тоне у вирі голосів на „обшепонятній".

Сцілля й Харибда азіятського істнування деспотії всеросійської; Богом озаконненої влади „вищих" над „нижчими" задержала звичайний, повільний, природний та суцільний порядок еволюції народнього життя в усіх його проявах і галузях.

З одного боку — 150,000 феодалів — зорґанізоване дворянство з величезним технічним апаратом для збірання ріжних податків, для подавлення всякої думки, всього, що йде всупереч їх власним суто-еґоїстичним інтересам та „прероґативам".

А з другого — фанатично месіянськи настроєна, з ріжних кляс зрекрутована, революційна інтеліґенція, апостольська каста специфічно-російського соціялізму, поставленого на нові підвалини „наукового" соціялізму.

Ся каста з мусульманським розпалом перших віків взяла на себе во імя „пролетаріяту" не тільки тягар боротьби з деспотією, але й перебудову Росії та всього світу на нових нехристіянських началах, задивляючись на західно-европейський лад та її демократію з погордою та призирством.

Старе народовольчество з його романтизмом, високим ґероїзмом та ідеально-чистою саможертвою заступили секти новочасних книжників, а часто й фарисеїв.

(Дальше буде).

*) Туремний вартовий.

**) В дверях маленьке кругле віконце, яке прикриває з коритаря блашка.

СПИС УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ НА ЕМІГРАЦІЇ В ЕВРОПІ, ПОТРЕБУЮЧИХ ПОМОЧІ:

Студенти, котрих імена видруковані грубшим друком, вже одержали опікунів. Прочі ще досі не мають опікунів).

1. **Бащицький Левко, Богонів, Подільщина.**
2. Барщівський Альбін, Камінки великі, Галичина.
3. Бас Василь, Побіг, Галичина.
4. Батицький Володимир, Сянік, Гал.
5. Белей Гнат, Войнилів, Галичина.
7. Берегулька Антін, Піщана Подільщина.
8. Бей Федь, Литвинів, Галичина.
9. Білинський Володимир, Пчани, Галичина.
10. Білий Петро, Горайці, Галичина.
11. Блюй Володимир, Даровичі, Гал.
12. Боберський Петро, Товмач, Гал.
13. Боровик Іван, Ромни, Полтавщина
14. **Бойко Павло, Сенча, Полтавщина.**
15. **Будник Дмитро, Тростянець, Гал.**
16. Бучинський Микола, Шепетівка, **Волинь.**
17. Василів Дмитро, Росільна, Гал.
18. Величко Михайло, Грабовець,Гал.
19. Величко Степан, Склад сільний,Гал.
20. Вербовський Остап, Заліснї, Гал.
21. **Вересюк Петро, Богданівка, Гал.**
22. **Верхомий Вол., Ляшки, Галичина.**
23. Візерканюк Осип, Коломия, Гал.
24. Вовк Василь, Яблонівці, Галичина.
25. **Вовк Іван, Дрогобич, Галичина.**
26. Волинець Богдан, Перемишль, Галичина.
27. Височанський Стефан, Ямпіль, Галичина.
28. Вишвицький Петро, Тустановичі, Галичина.
29. Гаванський Володимир, Вишнівці, Галичина.
30. Гаврилюк Микола, Крещатик, Буковина.
31. Гавриляк Омелян, Новосілці, Гал.
32. Гаврищук Михайло, Мамаївці нові, Буковина.
33. Галабурда Михайло, Звіголь, Гал.
34. Гаєвич Іван, Сосода хирівська, Галичина.
35. Ганківський Евген, Семушова, Галичина.
36. Главач Микола, Солець, Галичина.
37. Гладій А. Константин, Яблонів, Галичина.
38. Гнатевич Петро, Сендишів, Гал.
39. Говорів Александер, Харків, Харківщина.
40. Гогін Михайло, Харків, Харківщ.
41. Голейко Нестор, Судова вишня, Галичина.
42. Гижий Дмитро, Малковичі, Гал.
43. Гундич Омелян, Зарваниця, Гал.
44. **Ґупаловський Михайло, Золочів, Галичина.**
45. Гаванський Роман, Олеша, Гал.
46. **Ґілецький Микола, Дунаєць, Гал.**
47. Ґлюс Омелян, Вишнівці, Гал.
48. Ґуран Кость, Блажів, Галичина.
49. Демчук Петро, Городенка, Гал.
50. Дереш Микола, Добряни, Гал.
51. Дикань Александер, Ладаженське, Полтавщина.
52. Димка Теодор, Звиняче, Буковина.
53. Дозорський Ярослав, Бережани, Галичина.
54. Дольницький Іляріон, Коломия, Галичина.
55. Домбчеський Ілярій Никола, Яблонів, Галичина.
56. Дорош Ярослав, Бринці церковні, Галичина.
57. **Дубицький Володимир, Бережани, Галичина.**
58. **Дуба Михайло, Верхня, Галичина.**
59. **Дуденько Володимир, Станиславів, Галичина.**
60. Дурделло Зенон, Вільшаниця, Гал.
61. Дурделло Евг., Вільшаниця, Гал.
62. Дуткевич Михайло, Чернівці, Бук.
63. Дутко Павло, Бушковичі, Гал.
64. Дяків Олекса, Князівське, Гал.
65. Дякон Прокіп, Рудники, Галичина.
66. **Елиїв Михайло, Копичинці, Гал.**
67. Жуковський Іван, Кіцмань, Бук.
68. Жуківський Микола, Розваже, Волинь.
69. Жуковський Николай, Кіцмань, Буковина.
70. Загорецький Ілія, Жванець, Поділлє.
71. Загринівський Стефан, Демиче, Галичина.
72. Загринівський Михайло, Демиче, Галичина.
73. Залеський Микола, Слобідка, Гал.
74. Запорожан Евген, Єлисавет, Херсонщина.
75. Запорожан Михайло, Єлисавет, Херсонщина.
76. Золотаренко Володимир, Харків, Харківщина.
77. Зоць Павло, Золотоноша, Полт.
78. **Зінько Михайло, Одрехова, Гал.**
79. **Зюбрицький Евген, Могильниця, Галичина.**
80. Іванець Володимир, Сокаль, Гал.
81. Іванець Роман, Сокаль, Галичина.
82. Іванчук Михайло, Пилипів, Гал.
83. Іваницька Іванна, Чорноківці великі, Галичина.
84. Іваницький Сократ, Чорнівка, Буковина.
85. **Ільчишин Михайло, Товмач, Гал.**
86. Ілюк Данило, Звиняче, Буковина.
87. Калинчук Дмитро, оХмяківка, Гал.
88. **Камінський Епіфамій, Телижна, Поділле.**
89. Кандяк Іван, Перемишль, Гал.
90. Кандякова Софія, Львів, Галичина.
91. Карапович Олександер, Скварява нова, Галичина.
92. Касян Василь, Микулинці, Гал.
93. Кварцяний Іван, Заболотці, Гал.
94. Кіт Петро, Милятин старий, Гал.
95. Когут Теодор, Терпелівка, Гал.
96. Кожушко Антон, Стрільники, Полтавщина.
97. Козак Станислав, Жовква, Гал.
98. Козак Юліян, Ямниця, Гал.
99. Козіцький Микола, Сколе, Гал.
100. Кокодинський Андрій, Яричів новий, Галичина.
101. **Колтюнок Роман, Тарнавка, Гал.**
102. **Коморовський Теофіль, Тернопіль, Галичина.**
103. Кондрашенко Федір, Павлоград, Катеринославщина.
104. Коновалець Мирон, Замків, Гал.
105. Кораль Антін, Соколів, Гал.
106. Костик Володимир, Перемишль, Галичина.
107. **Костів Василь, Ключів малий, Гал.**
108. **Коцюба Петро, Дрогобич, Гал.**
109. Кочерган Володимир, Березниця, Галичина.
110. **Кривовяза Олекса, Ліско, Гал.**
111. Криницький Володимир, Стинава нижня, Галичина.
112. Кузьма Григорій, Бірки великі, Галичина.
113. Кулик Іван, Київ, Київщина.
114. Куропас Степан, Селиска, Гал.
115. Кутинський Іван, Мостиска, Гал.
116. Кухтин Осип, Переволоки, Гал.
117. **Кучковський Теофіль, Відень, Австрія.**
118. Кушлик Корнило, Кулачківці, Гал.
119. Лавецький Теодор, Перемишль, Галичина.
120. Левицький Дмитро, Житомир, Волинь.
121. Левицький Іван, Липно, Волинь.
122. **Леміщка Іван, Стрептів, Галичина.**
123. **Леницький Станислав, Львів, Гал.**
124. Ленишин Мих., Угерсько, Гал.
125. Лех Петро, Модрич, Галичина.
126. Лісковацький Лев, Мини, Гал.
127. Лісовець Семан, Побужани, Гал.
128. Лопанюк Олександер, Сарновичі, Волинь.
129. Лукиянів Василь, Ліски, Галич.
130. Магаіона О. Василь, Заміхів, Поділлю.
131. Макар Степан, Бутковички, Гал.
132. Максимюк Гнат, Джурів, Гал.
133. Мальчик Василь, Бутковичі, Гал.
134. Мальчик Олександер, Бутковичі, Галичина.
135. Маник Тимко, Барич, Галичина.
136. Монастирський Юліян, Городище, Галичина.
137. Мандрик Володимир, Перегінсько, Галичина.
138. Марцінківський Дій, Житомір, Волинь.
139. Маріяш Вас., Звиняче, Буковина.
140. Мартинович Мих., Сінява, Гал.
141. Марущак Микола, Чікалівка, Гал.
142. Масюк Іліяріон, Перемишль, Гал.
143. Матейко Тарас, Глібова, Буковина.
144. Мельник Антін, Угрин, Галичина.
145. Мельник Осип, Глинна, Галичина.
146. Меркунь Павло, Поморяне, Гал.
147. Метеля Осип, Люблинець новий, Галичина.
143. Мисюк Теодор, Кальників, Гал.
149. Михаськів Степан, Підгороде, Гал.
150. **Мінчак Михайло, Солець, Гал.**
151. Мороз Василь, Пісочна, Галичина.
152. Маспан Іван, Конюшки королівські, Галичина.
153. **Нездійминога Микола, Кобилянки, Полтавщина.**
154. Носковський Евген, Сороки, Гал.
155. Одаренко Тодос, Полтава, Полтавщина.
156. Окчарчин Олекса, Палагичі, Гал.
157. Орелецький Василь, Лужани, Бук.
158. Орищук Яків, Гринята, Галичина.
159. **Ортинський Іван, Самбір, Гал.**
160. **Ортинський Остап, Ортиничі, Гал.**
161. Охримчук Іван, Каменів, Київщина.
162. Паньчик Михайло, Дорошівці, Гал.
163. Паславський Тадей, Радохінці, Галичина.
164. Пасько Василь, Нові Санжари, Полтавщина.
165. Пащенко Грицько, Ольшанка, Полтавщина.
166. Петринський Борис, Будинь, Поділлє.
167. Петришин Іван, Дзвінячка, Гал.
168. Петрусяк Іван, Гусаків, Галичина.
169. Пінчук Микита, Чернявщина, Катеринослав.
170. Плешкан Михайло, Будилів, Гал.
171. Пономаренко Володимир, Новоархангельск, Херсонщина.
172. Похонський Іван, Вислочок, Гал.
173. Процакевич М. Осип, Перемишль, Галичина.
174. Птиця Іван, Славянськ, Харківщ.
175. Пушкар Микола, Головчинці, Гал.
176. Пшеперський Евген, Боляновичі, Галичина.
177. Пшчкин Юрко, Кобилянки, Полтавщина.
178. Ребен Елмунд, Перемишль, Гал.
179. Ремешило Іван, Угнів, Галичина.
180. Рибак Іван, Чернева, Галичина.
181. Рижий Іван, Цеперів, Галичина.
182. Романовський Андрій, Угнів, Гал.
183. Романюк Остап, Слобідка, Гал.
184. Романіка Юхим, Озірщина, Київ.
185. Росолюк Семен, Росільна, Гал.
186. Рубель Стефан, Колодна, Гал.
187. Рудик Захар, Садки, Галичина.
188. Савяк Петро, Пасічна, Галичина.
189. Сасович Осип, Грибовичі, Гал.
190. Гамойлович Михайло, Нижна дуганна, Харківщина.
191. Самойлович Борис, Нижна дуганна, Харківщина.
192. **Свобода Евгеній, Чернівці, Бук.**
193. Селепей Дмитро, Крехівці, Гал.
194. Селянська Марійка, Рожнів, Гал.
195. Слеянський Остап, Рожнів, Гал.
196. Семашко Станислав, Стрижівка, Поділле.
197. **Семенюк Марко, Карнівці, Под.**
198. Семець Мирон, Шумяче, Гал.
199. **Сікач Семен, Київ.**
200. Сікора Тимофій, Пудлівці, Поділ.
201. Січинський Омелян, Жабокруки, Галичина.
202. Смаль Микола, Славута, Волинь.
203. Совяк Микола, Лішня, Галичина.
204. Созанський Мирослав, Дрогобич, Галичина.
205. Соколів Гриць, Камянець подільський, Поділле.
206. Стадник Володимир, Копечинці, Галичина.
207. Стадник Зеновія, Городенка, Гал.
208. **Станімір Осип, Ладичин, Гал.**
209. Стасів Дмитро, Гумелець, Гал.
210. Стефанюк Евген, Коломия, Гал.
211. Стефанюк Володимир, Коломия, Галичина.
212. Стойкевич Марія, Зборів, Гал.
213. Стойкевич Осип, Зборів, Гал.
214. **Тарасевич Анна, Бережани, Гал.**
215. Телятинський Володимир, Тисмениця, Галичина.
216. Темник Юліян, Бережниці, Гал.
217. Тимчишин Іван, Дроздовичі, Гал.
218. **Тимчук Михайло, Лисичники, Гал.**
219. Тишовницький Михайло, Боянів, Галичина.
220. Ткач Михайло, Київ.
221. Трухливий Василь, Київ.
222. Ульріх Едвард, Чернівці, Бук.
223. Фартух Мирослав, Пучиці, Гал.
224. Федьків Володимир, Бірча, Гал.
225. **Федушинський Ф. Осип, Львів, Галичина.**
226. Фіглюс Михайло, Перемишль, Гал.
227. Фільц Кость, Перемишль, Гал.
228. Хмелюк Ілько, Чернятин, Поділле.
229. **Худобяк Дмитро, Оріхівці, Гал.**
230. **Царгородська Ніна, Полтава.**
231. Цімура Ярослав, Винники, Гал.
232. Цимбала Степан, Стрілки, Гал.
233. Цимбалістий Павло, Волиця, Гал.
234. Чапля Микола, Ясениця сільна, Галичина.
235. Чайківський Сидір, Тораки, Бук.
236. **Чайківський Андрій, Бережани, Галичина.**
237. Чмола Іриней, Солотвина, Гал.
238. **Шемердяк Микола, Старий Самбір, Галичина.**
239. Шипайло Осип, Дрогобич, Гал.
240. Шулевський Антін, Жищинці, Поділлє.
241. Шуровська Платоніда, Воробявка, Київщина.
242. Юзвак Василь, Корчин, Галичина.
243. Юревич Анатоль, Залуче над Черемошем, Галичина.
244. Яворський Іван, Гнилички, Гал.
245. Яремин Микола, Крехівці, Гал.
246. Яремкевич Петро, Любізна, аГл.
247. Яриш Степан, Сілець, Галичина.
248. Яросевич Маріян, Кросявчик Старий, Галичина.
249. Ящишин Володимир, Сучава, Буковина.
250. **Ящан Василь, Серафинці, Гал.**

ЗА „ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДЕЖИ" В НЮ ЙОРКУ:

Богдан О. Каштанюк, голова,
Ольга Кирчівна, містогол.,
Осип Білоган, рек. писар,
Ґриґ. Герман, фін. писар,
Володимир Ярема, скарбник.

Грошеві перекази проситься виписувати на імя скарбника, 115 Avenue A, New York City, а всю переписку до Ukrainian Y. M. & W. Ass'n, 30 E. 7th Street, New York City.

Там будеться уділяти устних інформацій кождого четверга від 7-ої до 9-ої вечер.

ДЕЩО ПРО ВОДУ.

Вода находиться в природі в великих масах в плиннім стані, нагромаджена в океанах, озерах і ріках. Є вона безбарвною прозорою течию, без смаку і запаху; в дуже грубих верствах представляє непрозору масу, зеленавої або синявої краски.

Вода кипить під звичайним атмосферичним тиском (760 міліметрів) в темп. 100 Цельзія і видає з 1 літра течи 1689 літрів газової, водної пари. При знижуваню зовнішного тиску, обнижуєся температура кипіня, так що при:

тиску:		вода кипить в температурі
700 міліметрів		97.6° Цельзія
600	,,	93.6 ,,
500	,,	88.7 ,,
400	,,	83.0 ,,
300	,,	76.0 ,,
200	,,	66.5 ,,
100	,,	51.7 ,,
50	,,	38.3 ,,
25	,,	26.0 ,,
15	,,	17.7 ,,
10	,,	N.4 ,,
5	,,	1.3 ,,

Вода остуджувана низше 100° Цельзія постенно зменшує свій обєм аж до 4° Цельзія, де стає найгустійшою. Питомий тягар виносить в тій температурі 1. Через дальше остуджуване зачинає тепер вода побільшувати свій обєм, питомий тягар стає менший; при 0° Цельзія вода замерзає і переміняєся в кристальну масу, лекшу від звичайної води, котру називаємо ледом. Лід має питомий тягар 0°94.

Вода розпускає в собі богато ціпких тіл і ґазів, а мішаєся з ріжними иншими плинними материями.

Жерельна вода є тверда, т. зн. має в собі розпущені деякі мінерали. Скількість тих мінералів є іноді так велика, що вода має тоді примінене в лічництві на ріжні нитві на ріжні недуги. Таки води називаємо мінеральними (зелізисті води, гіркі, сірчані, солянисті, щави і т. д.).

Морска вода є гіркаво-солона, бо на кождий кільограм припадає в ній 27 грам кухонної соли, крім того богато ще инших сталих частий.

В кождій природній воді є розпущений оакож воздух і двокис угля. Перший оусловлює жите рибам і численним иншим живинам, другий підводним ростинам. Склад воздуха розпущеного в воді є инший, ніж звичайного, атмосферичного воздуха. В воді припадає 34 частий кисня на 66 частий азоту Походить се звідси, що кожде тіло має свою питому розчинність в ріжних течах. Кисень має очивидно дещо більшу розчинність ніж азот.

Ще більше розпускаються в воді ріжні соли. Пр. 100 частий води може приймити 36 частий кухонної соли. В такий спосіб повстає насичений розчин. (Коли до него додамо опять чистої води то дістанемо ненасичений розчин).

Насичений розчин лишений довший час в отвореній посудині тратить воду через пароване, а пропорціональна скількість (до випарованої води) соли випадає з розчину в формі чистих кристалів (сіль кристалізує).

Через кількаразове перекристалізоване можна кожду сіль довести до совершенної чистоти т. зн. увільнити єї від найменших слідів инших примішок.

Що ріжні тіла не однаково розпускаються переконує нас о тім ось що:

В 100 грамів даєся розпустити в темп. 20° Цельзія:

15 ґрамів потасового алуну,
31 ґрамів потасової салітри,
36 ґрамів кухонної соли,
42 ґрамів вітриолю міди
58 ґрамів ґлявберскої соли,
88 ґрамів содової салітри,
161 ґрамів вітриолю цинку.

Розчинностию якоїнебудь соли в воді називаємо таку єї скількість, яку треба до води додавати, щоби повстав насичений розчин.

Розчинність ріжних тіл зміняєся, як змінимо температуру води. При кождім однак розпусканю води остуджуєся, або огріває ся. В першім случаю розчинність росте, як температуру води підносимо, в другім цілком противно, чим висша температура, тим менша розчинність.

Перший случай заходить правильно при сталих тілах, а другий без виїмку при ґазах (абсорбція ґазів).

Возьмім, на примір потасовий алун. 100 ґрамів води може розпустити.

в температурі:		ґрамів алуну:
0° Цельзія		3.9
10	,,	9.5
20	,,	15.1
30	,,	22.0
50	,,	44.1
70	,,	90.7
80	,,	134.5
90	,,	209.3

Тут розчинність зростає дуже скоро з температурою. А пр. кухонна сіль не виявляє такої прикмети. 100 ґрамів води розпустить

в температурі:		ґрамів соли
10° Цельзія		35.8
20	,,	36.0
40	,,	36.6
60	,,	37.2
80	,,	38.2
90	,,	38.8

Причина лежить в тім, що при розпусканю камінної соли вода остуджуєся богато менше, ніж при розпусканю алуну.

Розчин якоїнебудь соли, насичений в горячій воді, стає по спокійнім остудженю пересичений. При потрясеню або по киненю до такого розчину хочби найменшого кристала тої самої соли, наступає скора кристалізація цілої надвижки соли до того степеня, — що лишиться в розчині лише тілько, кілько треба до насичення по остудженю. При тім скорість кристалізації є тим більша, чим більше є пересичене.

Ґази противно, розпускаються в низшій температурі більше, в висшій менше. Вода насичена ґазом в низькій температурі тратить єго тим більше, чим висше воду огріваємо. Як вода закипить, тоді увільниться в короткім часі від сліду розпущеного у ній ґазу.

Вода кипить в темп. 100° Цельзія а замерзає в 0° Цельзія лише тоді, як є хемічно чиста. Коли в ній є розпущена якабудь сіль, тоді кипить висше ніж в 100° Цельзія, а замерзає низше ніж 0° Цельзія. Морска вода замерзає в — 2° Цельзія.

Вода находиться в природі у всіх трох видах, то є в стані ціпкім плиннім і ґазовім. Великі простори коло обох земних бігунів і гірскі поверхні висше лінії вічних снігів є постійно вкриті ледом. Плинна маса виповнює іноді на милю глубокі, незмірими басени океанів, розливає ся по всіх континентах ріками і озерами, просякає постійно всі гірскі скали, як питома гірска вохкість, даєся відшукати в кождій майже верстві нашої землі та піддержує цілу веґетацію. Як глубоко всякає вода в земну кору, свідчать про се теплі жерела, які можна денеде подибати. Неменше сьвідчать про се ґайзіри що викидають з землі воду як величезні водограї, (часом огріту аж до 100° Цельзія). Наконець ціла воздушна атмосфера має постійну примішку водної пари. Процентова скількість тої примішки є дуже змінчива (барометричні зміни), а залежить від температури і льокальних відносин кождої місцевости.

Велика сонішна енерґія сплиє постійно на осьвітлену половину нашої землі, спричинює безнастанне пароване водних мас, а в слід за тим вічні атмосферні зміни і величаву циркуляцію води, що є основою і підомою життя цілої земної фавни і фльори.

Аомосферна вода являє ся в плиннім виді в дощевих опадах, або в сталім як: іней, крупи, град і сніг. Послідні форми представляють відміни скристалізовано води.

ПОЗІР! ROCHESTER, N. Y. ПОЗІР!
Зах. тов. Зап. Січ, від. 367 У. Н. Союза
— устроюється —
ПІКНІК
ДНЯ 10-го ВЕРЕСНЯ Б. Р.
за Нортон улицею.

На сей Пікнік запрошуеться усі братства і товариства без ріжниці, та увесь рочестерський загал до численної участи. На сім пікніку буде приґравати українська музика. Весь дохід призначений голодуючим на Україні. За добру забаву ручить

04-07 КОМІТЕТ.

НЕ ІМОВІРНЕ, ОДНАК ПРАВДА.

До селянина Михайла Плитича в Старій Ропі пов. Ст. Самбір, якому осеню м. р. згоріло всьо його недвижиме майно враз з будинками, прийшов податковий екзекутор Саґаневіч по данину. Плитич мешкає в комірнім, а недвижимости у него: одинокі лахи на нім, на його жінці і двох обідраних дітваках. Побачивши, що данину (600 мп.) нема з його стягнути, пан Саґаневіч рішив пімститись на 3-місячній дитині і не надумуючись, забрав маленькому перинку, не зважаючи на просьбу матери о милосердя для дитяти. 31 сльозами в очах скинув Плитич з себе подерту свитину і накрив нещасне немовля перед студінню. А треба знати, що перинка ся не представляла вартости — звичайно у бідака полатана як його доля, та ще до того з курячого піря, випрошеного у сусідів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".